

ARCHEOLOGIA POLSKI XXXVII, 1992

ARCHEOLOGIA

P O L S K I

PL ISSN 0003-8180

WYDOZYCZCI SIĘ

XXXVII:1992
Zeszyt 1-2

**INSTYTUT ARCHEOLOGII I ETNOLOGII
POLSKIEJ AKADEMII NAUK**

<http://rcin.org.pl>

NAJNOWSZE WYDAWNICTWA INSTYTUTU ARCHEOLOGII I ETNOLOGII PAN

- Andrzej Abramowicz, *Historia archeologii polskiej. XIX i XX wiek*, Łódź 1991, ss. 207
- Barbara Balke, *Kultura przeworska w międzyrzeczu Wisły, Pilicy i Iżanki*, Warszawa 1991, ss. 102 + 19 tablic, 2 mapy
- Andrzej Buko, *Ceramika wczesnopolska. Wprowadzenie do badań*, Ossolineum 1990, ss. 440
- Wojciech Dzieduszycki, M. Kupczyk, *Gopło i człowiek*, w druku
- Halina Dobrzańska, *Osada z późnego okresu rzymskiego w Igołomi, woj. krakowskie*:
Cz. I: *Materiały*, Ossolineum 1990, ss. 178
Cz. II: Kraków 1990, ss. 148
- Andrzej Janeczek, *Osadnictwo pogranicza polsko-ruskiego. Województwo helskie od schyłku XIV do początku XVII wieku*, Warszawa 1993, ss. 388 + 23 mapy
- Sławomir Kadrow, *Iwanowice. Stanowisko Babia Góra. Cz. I: Rozwój przestrzenny osady z wczesnego okresu epoki brązu*, Kraków 1991, ss. 103 + 63 tabele + 48 tablic
- Sławomir Kadrow, Anna i Jan Machnikowie, *Iwanowice, Stanowisko Babia Góra. Cz. II: Cmentarzysko z wczesnego okresu epoki brązu*, Kraków 1993, ss. 115 + 7 tabel + 23 tablice
- Jolanta Kowalska, *Taniec drzewa życia. Uniwersalia kulturowe w tańcu*, Warszawa 1991, ss. 201
- Elżbieta Kowicka, *Dwór „najrządzniejszego w Polsce magnata”*, Warszawa 1993, ss. 295
- Jerzy Maik, *Tekstylnia wczesnośredniowieczna z wykopalisk w Opolu*, Warszawa 1991, ss. 128
- Urszula Maj, *Stradów I, stanowisko I. Cz. I: Ceramika wczesnośredniowieczna*, Kraków 1990, ss. 135
- Elżbieta Mazur, *Warszawska Spółdzielnia Mieszaniowa 1921–1939. Materialne warunki bytu robotników i inteligencji w eksperymentalnym osiedlu mieszkaniowym*, Warszawa 1993, ss. 175
- Nędza i dostatek na ziemiach polskich od średniowiecza po wiek XX. Materiały sesji zorganizowanej przez IHKM PAN 20–22 maja 1991 r. w Warszawie*, Warszawa 1992, ss. 269
- Andrzej Niewęłowski, *Cmentarzysko kultury przeworskiej w Garwolinie, woj. siedleckie*, Warszawa 1991, ss. 130
- Lucja Okulicz-Kozaryn, *Finowie Zachodni*, Warszawa 1993, ss. 270
- Janusz Ostojka-Zagórski, *Mezoregion Sobiejuchy na Palukach. Dynamika procesów zasiedlania w starożytności*, Warszawa-Żnin 1993, ss. 141
- Urszula Sowina, *Sieradz. Układ przestrzenny i społeczeństwo miasta w XV–XVI w.*, Warszawa-Sieradz 1991, ss. 237 + ilustr. + mapy
- Edward Tryjarski, *Kultura ludów tureckich w świetle przekazu Mahmuda z Kaszgaru (XI w.)*, Warszawa 1993, ss. 364 + 2 mapy
- Irena Turnau, *History of dress in Central and Eastern Europe from the sixteenth to the eighteenth century*, Warszawa 1991, ss. 168
- Irena Turnau, *History of knitting before mass production*, Warszawa 1991, ss. 214 + ilustr.
- Irena Turnau, *Ubiór narodowy w dawnej Rzeczypospolitej*, Warszawa 1991, ss. 208 + ilustr.
- Przemysław Urbańczyk, *Medieval Arctic Norway*, Warszawa 1992, ss. 287 + ilustr.
- Uzbrojenie w Polsce średniowiecznej 1350–1450*, red. A. Nadolski, Łódź 1990, ss. 530 + ilustr.

BIBLIOTEKA ETNOGRAFII POLSKIEJ

(pod redakcją Andrzeja Woźniaka)

- Nr 44, Mirosława Drozd-Piasecka, *Ziemia w społeczności wiejskiej. Studium etnograficzne wsi południowo-wschodniego Mazowsza*, Warszawa 1991, ss. 178
- Nr 45, Iwona Kabzińska-Stawarz, *Games of Mongolian shepherds*, Warszawa 1991, ss. 154
- Nr 46, Jolanta Kowalska, *Tree of life dance. Cultural universals in motion*, Warszawa 1991, ss. 207
- Nr 47, *Górale Beskidu Żywieckiego. Wybrane zagadnienia kultury ludowej*, red. D. Tylkowa, Kraków 1992, ss. 203

BIBLIOTHECA ANTIQUA

(pod redakcją Jerzego Wielowiejskiego)

- Vol. XXII, Maria Nowicka, *Le portrait dans la peinture antique*, Warszawa 1993, ss. 206 + ilustr.

INSTYTUT ARCHEOLOGII I ETNOLOGII
POLSKIEJ AKADEMII NAUK

NIS WYDAWCA

ARCHEOLOGIA POLSKI

TOM XXXVII

Zeszyt 1-2

1992

PHS

7 219

WARSZAWA
SETIP / QUALITY
1992

INSTYTUT ARCHEOLOGII I ETNOLOGII
POLSKIEJ AKADEMII NAUK

Nie wypożycza s

ARCHEOLOGIA POLSKI

TOM XXXVII

Zeszyt 1-2

1992

~~P. H. 84~~

P 319

WARSZAWA
LETTER QUALITY
1993

Akc. 223/93 ol.

1993. 11. 03

<http://rcin.org.pl>

Skład Redakcji Naukowej:

ZBIGNIEW BUKOWSKI (redaktor), MARIA DEKÓWNA (z-ca redaktora),
IZABELA TOMASZEWSKA (sekretarz)

Adres Redakcji:

Instytut Archeologii i Etnologii PAN
00-140 Warszawa, al. Solidarności 105
tel. 20 28 81 do 84, wewn. 138
tel./fax (22) 24 01 00

PL ISSN 0003 - 8180

© Copyright by Instytut Archeologii i Etnologii PAN
Warszawa 1993

Skład, korekta i druk:
Zakład Wydawniczy Letter Quality
Warszawa, ul. Anielewicza 25 m. 104
tel. 38 14 88, 38 26 27

Nakład 500 + 50 egz., objętość 28 arkuszy wydawn., papier offset 80 g
Druk ukończono w październiku 1993 r.

Biskupin 1955 r.

Foto Tadeusz Biniewski

De antiquis et monumentis

Profesorowi Doktorowi Włodzimierzowi Szafrąnskiemu
w 55-lecie pracy naukowej

Przyjaciele i Koledzy

SPIS TREŚCI

Tabula gratulatoria	7
Leszek Gajewski, Bibliografia prac drukowanych prof. dr. Włodzimierza Szafrąńskiego za lata 1936–1992	9
Andrzej Abramowicz, Jacques Boucher de Perthes i język pradziejów	21
Jacques Boucher de Perthes and the language of prehistory	27
Tadeusz Baranowski, Leszek Gajewski, Anioł i Smok	29
Angel and Dragon	38
Maria Magdalena Blombergowa, Wojenne losy Józefa Jodkowskiego w świetle listów do Wandalina Szukiewicza z lat 1914–1915	41
Józef Jodkowski and his war biography in the light of the letters to Wandalin Szukiewicz, 1914–1915	54
Zbigniew Bukowski, Niektóre szczegóły obrządku grzebalnego w świetle badań cmentarzysk birytualnych kultury łużyckiej na Górnym Śląsku	57
Manche Bestattungseinzelheiten der birituellen Gräberfelder der Lausitzer Kultur aus Oberschlesien	88
Maria Dekówna, Zausznice koszyczkowate – przyczynek do badań nad pochodzeniem wczesnośredniowiecznych ozdób srebrnych występujących na terenie Polski “Basket” <i>zausznice</i> – a contribution to studies on the origin of the early medieval silver ornaments in Poland	89
Halina Gajewska, Zabytki paleochrześcijańskie z obszaru rzymskiej Dacji III–V w. n.e.	123
Les monuments paléochrétiens du territoire de l’ancienne Dacie	135
Jerzy Gąsowski, Archeologia o schyłkowym pogaństwie	137
Archaeology about decline of paganism	156
Bogusław Gediga, Ślady powiązań kulturowych z obszarami kaukaskimi w Europie Środkowej w zasięgu „łużyckich” pól popielnicowych	159
Spuren der kulturellen Verbindungen mit den kaukasischen Gebieten in Mitteleuropa in der Reichweite der Lausitzer Urnengräberfelder	167
Jean Hockay, Approches d’une abbaye mosane: Malonne (VII ^o –XII ^o s)	169
Vaclav Huml, On the settlement of the St Gallen Town before its annexation to the Old Town of Prague	201
Ewa i Andrzej Kokowscy, Trzy znaleziska wczesnośredniowieczne z Gródka nad Bugiem, woj. Zamość	209
Drei frühmittelalterliche Funde aus Gródek am Bug in der Wojewodschaft Zamość	214
Zygmunt Krzak, Kim była elita megalityczna?	215
Who was the Megalithic élité?	224
Zofia Kurnatowska, Kościół św. Leonarda w Lubiniu (po pracach archeologicznych i architektonicznych)	225
St Leonard’s church in Lubiń (the state after the archaeological and architectonic investigations)	238
Andreas Kurzweil, Dieter Todtenhaupt, „Destillatio per descensum” ...	241
„Destillatio per descensum” (streszcz. polskie)	264
Jacek Lech, Prehistoria i przemiany światopoglądowe w Europie	265
Prehistory and changes in the Weltanschauung in Europe	282

Andrzej Niewęglowski, Kultura archeologiczna i styl (perspektywy badawcze ze szczególnym uwzględnieniem ceramiki lepionej)	287
Archaeological culture and style (research perspectives with particular emphasis on the hand-made pottery)	295
Květa Reichertová, Les monuments historiques et archéologiques du Moyen Age fondés par les premiers saints patrons de la Bohême	297
Janusz Skoczylas, Felsenrohstoffe in der frühmittelalterlichen Architektur Großpolens	305
Surowce skalne we wczesnośredniowiecznej architekturze Wielkopolski	314
Jolanta Wrońska, Wokół Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Wilnie	315
The Society of the Friends of Sciences in Vilnius	322

Archeologia Polski is regularly listed in the International Current Awareness Service: Anthropology. Selected material is indexed in the International Bibliography of Social and Cultural Anthropology.

Tabula Gratulatoria

Andrzej Abramowicz	(Łódź)
Tadeusz Baranowski	(Warszawa)
Małgorzata Biernacka-Lubańska	(Warszawa)
Maria Blombergowa	(Łódź)
Irena Brykczyńska	(Warszawa)
Andrzej Buko	(Warszawa)
Zbigniew Bukowski	(Warszawa)
Maria Dąbrowska	(Warszawa)
Maria Dekówna	(Warszawa)
Mirosława Drozd-Piasecka	(Warszawa)
Halina Gajewska	(Warszawa)
Mirosława Gajewska-Kruppé	(Warszawa)
Leszek Gajewski	(Warszawa)
Jerzy Gąssowski	(Warszawa)
Bogusław Gediga	(Wrocław)
Bernard Gramsch	(Berlin)
Jan Gurba	(Lublin)
Witold Hensel	(Warszawa)
Barbara Hensel-Moszczyńska	(Warszawa)
Jean Hockay	(Namur)
Vaclav Huml	(Praga)
Iwona Kabzińska-Stawarz	(Warszawa)
Michał Kobusiewicz	(Poznań)
Ewa Kokowska	(Lublin)
Andrzej Kokowski	(Lublin)
Hanna Kowalewska-Marszałek	(Warszawa)
Jolanta Kowalewska	(Warszawa)
Jerzy Kruppé	(Warszawa)
Zygmunt Krzak	(Warszawa)
Zofia Kurnatowska	(Poznań)
Stanisław Kurnatowski	(Poznań)
Andreas Kurzweil	(Berlin)
Irena Kutylowska	(Lublin)
Lech Leciejewicz	(Wrocław)
Marta Młynarska-Kaletynowa	(Wrocław)
Danuta Molenda	(Warszawa)
Wanda Mossakowska	(Warszawa)
Anna Niesiołowska-Wędzka	(Poznań)
Andrzej Niewęglowski	(Warszawa)
Maria Nowicka	(Warszawa)
Wanda Paprocka	(Warszawa)
Piotr Podgórski	(Warszawa)

Aleksander Posern-Zieliński	(Poznań)
Mira Pyżuk-Lenarczyk	(Warszawa)
Jadwiga Rauhut	(Warszawa)
Květa Reichertová	(Praga)
Tadeusz Rosłanowski	(Warszawa)
Teresa Rysiewska	(Warszawa)
Andrzej Samsonowicz	(Warszawa)
Romuald Schild	(Warszawa)
Leszek Paweł Słupecki	(Warszawa)
Stanisław Suchodolski	(Warszawa)
Janusz Sztetyło	(Warszawa)
Wojciech Szymański	(Warszawa)
Wojciech Śmigielski	(Poznań)
Stanisław Tabaczyński	(Warszawa)
Dieter Todtenhaupt	(Berlin)
Ryszard Tomicki	(Warszawa)
Irena Turnau	(Warszawa)
Przemysław Urbańczyk	(Warszawa)
Andrzej Woźniak	(Warszawa)
Jolanta Wrońska	(Warszawa)
Andrzej Zbierski	(Gdańsk)

OD REDAKCJI

„Archeologia Polski” jest wydawnictwem ciągłym, w którym zamieszczane są artykuły zawierające ujęcia ogólne, syntetyzujące omawianych zagadnień. Publikujemy w nim prace z zakresu metodologii i metodyki badań archeologicznych oraz dyscyplin współpracujących z archeologią, a także studia dotyczące problematyki prahistorii oraz wczesnych dziejów ziem polskich na tle europejskim. Każdy zeszyt zawiera również dział polemik i dyskusji oraz recenzje literatury polskiej i obcej, głównie archeologicznej, lecz również prac z zakresu dyscyplin z archeologią współpracujących.

Artykuły i recenzje przekazywane do druku w „Archeologii Polski” prosimy opracowywać według zasad opublikowanych w tomie XXVIII : 1983, z. 1, s. 239 i n. naszego periodyku.

Warunki prenumeraty „Archeologii Polski” na 1994 r.

Instytucje i osoby prawne mogą kierować zamówienia i wpłaty na adres:

**Instytut Archeologii i Etnologii PAN,
Al. Solidarności (d. Świerczewskiego) 105, 00-140 Warszawa,
numer konta w PBK VIII O/Warszawa nr 370028-4499
z dopiskiem „Archeologia Polski”.**

Wydawnictwo prześlemy pocztą po otrzymaniu zamówienia i dokonaniu wpłaty (plus porto).

Koszt prenumeraty rocznej wynosi 80 000 zł.

Prenumeratę roczną przyjmują również oddziały kolportażowe RUCH oraz urzędy pocztowe i listonosze.

Przewidywana cena jednego numeru poza prenumeratą wyniesie 50 000 zł i może ulec zmianie.

Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę jest o 100% wyższa. W przypadku zlecenia dostawy drogą lotniczą, koszt przesyłki lotniczej w pełni pokrywa prenumerator. Bieżące i wcześniejsze numery można nabyć lub zamówić (przesyłka za zaliczeniem pocztowym) w Bibliotece IAiE PAN, Al. Solidarności 105, 00-140 Warszawa, a także we Wzorcowni Ośrodka Rozpowszechniania Wydawnictw Naukowych PAN, Pałac Kultury i Nauki, 00-901 Warszawa.

Subscription orders for „Archeologia Polski” available through the local press distributors or directly from

**Institute of Archaeology and Ethnology
Al. Solidarności 105, 00-140 Warszawa, Poland**

The subscription rate is USD 40 (2 vol.) plus postage (USD 3) for all countries. Payment should be made by International Money Order sent to

**PBK VIII O/Warszawa nr 370028-4499
or by a cheque payable to Instytut Archeologii i Etnologii PAN
Al. Solidarności 105, 00-140 Warszawa, Poland.**

For the exchange write please to
Instytut Archeologii i Etnologii PAN – Biblioteka
al. Solidarności 105, PL-00140 Warszawa, Poland

Orders regarding all publications of the Institute of Archaeology and Ethnology should be addressed to the Institute of Archaeology and Ethnology, Polish Academy of Sciences, al. Solidarności 105, PL-00140 Warszawa, Poland, tel/fax 48-22-240100 (Warsaw).

The subscription rates for periodical are (in USD or equivalent):

Archeologia	30
Archaeologia Polona	25
Archeologia Polski	40 (2 vols)
Ethnologia Polona	30
Etnografia Polska	40 (2 vols)
Kwartalnik Historii Kultury Materialnej	40 (4vols)
Polish Archaeological Abstracts	20
Przegląd Archeologiczny	30
Sprawozdania Archeologiczne	25

For all non European countries plus postage (USD 3)

Payment must be made by International Money Order sent to PBK VIII O/Warszawa, Nr 370028-4499 or by cheque payable to Instytut Archeologii i Etnologii PAN, al. Solidarności 105, PL-00140 Warszawa, Poland.

81-

POLSKIE BADANIA ARCHEOLOGICZNE
(pod redakcją Witolda Hensla)

- Tom 30, Elżbieta Kempisty, Zofia Sulgostowska, *Osadnictwo paleolityczne, mezolityczne i paraneolityczne w rejonie Woźnej Wsi, woj. łomżyńskie*, Warszawa 1991, ss. 158
Tom 31, *Sandomierz. Badania 1969–1973*, red. S. Tabaczyński, t. I, Warszawa 1993, ss. 415

STUDIA I MATERIAŁY Z HISTORII KULTURY MATERIALNEJ
(pod redakcją Elżbiety Balcerzak)

- Tom LXIII, Dariusz Główka, *Gospodarka w dobrach plebańskich na Mazowszu w XVI–XVIII w.*, Warszawa 1991, ss. 203+mapa
Tom LXIV, Andrzej Pośpiech, *Pulapka oczywistości. Pośmiertne spisy ruchomości szlachty wielkopolskiej z XVII wieku*, Warszawa 1992, ss. 143

ARCHAEOLOGIA POLONA

- Vol. XXX, Warszawa 1993, ss. 208

ARCHEOLOGIA

- Tom XLII, 1991, Warszawa 1992, ss. 175
Tom XLIII, 1992, Warszawa 1993, ss. 151

ARCHEOLOGIA POLSKI

- Tom XXXV, 1990, zesz. 1, Warszawa 1992, ss. 186
Tom XXXV, 1990, zesz. 2, Warszawa 1992, ss. 204
Tom XXXVI, 1991, zesz. 1–2, Warszawa 1992, ss. 336
Tom XXXVII, 1992, zesz. 1–2, Warszawa 1993

ETHNOLOGIA POLONA

- Vol. 15-16, Poznań 1991, ss. 175
Vol. 17, w druku

ETNOGRAFIA POLSKA

- Tom XXXVI, zesz. 1, Warszawa 1992, ss. 223
Tom XXXVI, zesz. 2, Warszawa 1992, ss. 168

INVENTARIA ARCHAEOLOGICA. POLOGNE

- Fasc. LXIV, *Cimetière de La Tène III et de la période romaine à Siemiechów (suite)*, par Maria Jażdżewska, PWN 1992, PL 386–392 [13 feuilles]

KWARTALNIK HISTORII KULTURY MATERIALNEJ

- Rocznik XL, 1992, nr 1, Warszawa 1992, ss. 116
nr 2, Warszawa 1992, ss. 153
nr 3, Warszawa 1992, ss. 185
nr 4, Warszawa 1992, ss. 186
Rocznik XLI, 1993, nr 1, Warszawa 1993, ss. 204
nr 2, Warszawa 1993, ss. 176
nr 3, w druku

POLISH ARCHAEOLOGICAL ABSTRACTS

- Vol. 20, Poznań 1993, 293 poz. + ss. XI

PRZEGLĄD ARCHEOLOGICZNY

- Tom 39, Wrocław 1992, ss. 181
Tom 40, Wrocław 1992, ss. 148

SPRAWOZDANIA ARCHEOLOGICZNE

- Tom XLIV, Kraków 1992, ss. 320

R-16	BIBLIOTEKA
I	
II	
K	
M	P II 84

P 319
BIBLIOTEKA
MUSEUM
APC...OLOGII
I ETNOLOGII
PAN...
R-178

